

Az SZTE JGYPK Művészeti Intézet Ének-zene Tanszék történetének neves pedagógusai: dr. Szeghy Endre, Szendrei Imre, dr. Mihálka György

Dombi Józsefné

SZTE JGYPK Művészeti Intézet Ének-zene Tanszék, Szeged

dombi5@freemail.hu

Az SZTE JGYPK Művészeti Intézet Ének –zene Tanszék több, mint 85 éves múltra tekint vissza. Meghatározó tanáregyéniségek formálták arculatát. Ezek közül most az alapító első tanszékvezetőre dr. Szeghy Endrére, egy nemzetközi híró zongoraművészre Szendrei Imrere és nemzetközi sikereket elért karnagyra dr. Mihálka Györgyre emlékezünk.

A tanulmány rávilágít a három pedagógus alkotómunkásságának jellemzőire, elért eredményeire, tanításának módszereire, a tanított tananyag korszerűségére, művészi repertoárjuk jellemzésére. Összefüggéseket keres a felsőoktatási módszerekre, és az utókorra gyakorolt hatásukra.

1928-ban Klebelsberg Kunó vallás és közoktatási miniszter a Pedagógium keretében működő Polgári Iskolai Tanárképző Főiskolát és az Erzsébet Nőiskola keretében működő Polgári Iskolai Tanárképző Főiskolát egyesítette és Szegedre helyezte. Ekkor kapott meghívást az Állami Polgári Iskolai Tanárképző Főiskolára Szögi Endre (1943-tól Szeghy) az ének szakcsoport vezetésére. Az ének kiegészítő szakcsoportként működött. Ennek ellenére igen nagy volt az érdeklődés mutatja ezt a hallgatóinak száma mely 1930-49 között 363 fő volt. Szeghy Endre tanszékvezető megbízatása rövidebb megszakítással 1961-ig tartott (Dombi –Szabady, 1999.357.p.). Az ének szakcsoport a 40-es évek végén alakult tanszékké.

Szeghy Endrét személyesen nem ismertem. Munkásságára dr.Veczkó József professzor úr hívta fel a figyelmemet, aki elsősorban Szeghy Endre zenepszichológiai kutatásaira utalt. Életrajzi adatait az eddig megjelent publikációk alapján állítottam össze (Péter, 1972, 1982).

Szögi (1943-tól Szeghy) Endre zeneszerző, karnagy, népzene kutató, zenepedagógus (Dombi, 2015:61), bölcsészdoktor 1898. november 16-án született Szegeden pedagógus családból. Édesapja Szögi Imre testnevelést tanított, édesanyja Magyar Ilona tanítónő volt. „*Elemi és középiskolai tanulmányait Szegeden végezte. 1916-ban kereskedelmi érettségit tett, majd bevonult katonának. 1918-ban Budapesten az egyetem orvosi karára iratkozott be, melyet részben anyagi okok, részben a zene iránti elkötelezettsége miatt nem folytatott. Szegeden takarékpénztári tisztviselőként dolgozott. Ezzel párhuzamosan Figedy-Fichtner Sándortól zeneelméletet és zeneszerzést, Kertészné Kain Katától zongorázni tanult. Magánúton járt a Zeneművészeti Főiskola zeneszerzés szakára Budapestre, ahol 1928-ban diplomázott kitűnő eredménnyel.1930 júniusában elvégezve az Apponyi kollégiumot, tanítóképző intézeti zenetanári oklevelet kapott. 1925-től Baranyi János magán zeneiskolájában tanított zeneelmélet, zenetörténet, zeneszerzés, zeneesztétika, szolfézs tárgyakat és emellett számos énekkart is vezetett.(Visszhangdalkör, Fodrásziparosok Énekkara, Dohánygyári Munkás Vegyeskar.) 3 évig a Makói Áll. Engedélyezett Zeneiskola igazgatója volt. 1928. november 15-én meghívták a szegedi Állami Polgári Iskolai Tanárképző Főiskolára,*

5 évig óraadóként, majd 1933-ban kinevezték rendes tanári állásba” (Péter, 1972:47). Feladata az Ének Tanszék megszervezése és az órák ellátása. Kezdetben a tanszék szakcsoportként működött és Szeghy volt a szakcsoport egyedüli tanára. Tanított zongorát, harmóniumot, összhangzattant, módszertant, zenetörténetet, magánének és énekgyakorlatokat, karéneket transzponálást és partitúraolvasást (1940. tanév index aláírás alapján).

A tanárképzéssel párhuzamosan nagy hangsúlyt helyezett a karénekekre. Egy időben és egymást követve több kórus is működött, amely más más repertoárt énekelt. Szeghy „Először - 1930 táján - főiskolai egyházi énekkart és főiskolai népdalegyüttest szervezett” (Péter, 1982:47). „A népdalegyüttest Főiskolai Kamarakórusná fejlesztette és megszervezte a 200 tagú Főiskolai Énekkart is” (Péter, 1972:551). Az Almanachban megjelent tanszéktörténet szerint a Kamarakórus „Az országos hatósugarú működésén túl tevékenységét illetően a tanárjelöltek karvezetőkké való kiképzését is szolgálta” (Dombi & Szabady, 1999:359).

A Rádió több hangversenyt is közvetített. Ezek visszhangja igen magas színvonalú előadásról tanúskodott. Tóth Aladár zenekritikus a Pesti Napló 1934-es számában a következőket írta „Szögi Endre a szegedi énekkarkultúrának lelkes, nagytudású úttörője. Ez a fiatal művész a Szegedi Tanárképző Főiskola kamarakórusának élén gyönyörű példát mutat, hogy miképpen kell a selejtes, félművelt zene konkolyát kiirtani, és a legmagasabb rendű nemes magvait a lelkekbe elültetni. Énekkarának legutóbbi műsorán is Josquin, Lasso, Palestrina, Bach, Mozart stb. művei váltakoztak Bartók, Kodály, Bárdos stb. klasszikusan magyar népdalfeldolgozásaival” (Péter, 1982:62-63).

A megjelent újságcikkek szerint „karvezetői tevékenységének csúcsát az 1933-ban megalakult Főiskolai Kamarakórus jelentette. A 22 tagú együttes mindent tudott, amit egy zeneszerző, vagy karmester megálmodott. Lassust, Palestrinát, Bachot, Mozartot éppoly átéléssel, művészi tökélyvel adták elő, mint Bárdost, Bartókot, vagy éppen Kodályt” (Biczók, 1972).

Kodály ösztönzésére indította el az Éneklő Ifjúság hangversenyeit 1935-ben. Hagyományt teremtett az iskolai énekkarok seregszemléjének, 1947-ben háromezer tagú énekkart vezényelt a zsúfolásig megtelt Dóm téren.

A tanítás és kórusvezetés mellett zenei képességvizsgálattal foglalkozott. 1940-ben e témakörben védte meg doktori értekezését. *A zenei képesség és tehetség elemzése* c. disszertációja mérföldkő a hazai kutatás történetében (Szögi, 1940).

Az 1940-es évek elején az Alföldi Tudományos Intézet megbízásából –melynek egyben elnöke volt–népdalgyűjtést végzett. A számos lejegyzett dallamból 150-et rendezett sajtó alá. Ezek a népdalok nem jelentek meg Szeghy Endre életében. A népzene kutatás során elért eredményeiért 1950-ben Móra nagydíjjal tüntették ki. 1940 és 52 között, mint egyetemi magántanár népzene ismereti előadásokat tartott a szegedi egyetemen (Péter, 1972).

Szeghy összegyűjtött népdalaiból születésének 100. évfordulójára 1998-ban a Bába és Társa Kiadó megjelentette a *Repülj madár Szeghy Endre Népdalgyűjtemény*t (Maderspach & Majzik, 1998). A kéziratot Péter László emeritus professzor őrizte. Szeghy Endre gyermekei Sántháné dr. Szeghy Andrea, Szeghy István, és dr. Maderspach Katalin a Szeghy Endre Pedagógus Nőikar titkára, dr. Mihálka György a Szeghy Endre Pedagógus Nőikar karnagya áldozatos munkája és a sorok írójának technikai segítsége révén jelenhetett meg a kötet, amely kiadását anyagilag sokan támogatták. A gyűjtemény 78 Szeged és környéke népdalait foglalta össze.

1954-ben megszervezte a Szegedi Kodály kórust, Budapesten is felléptek. 1954-ben elindította Szeged első ének zenei általános iskolai osztályát a Rókusi iskolában, 1955-ben a főiskola gyakorló iskolájában.

Zeneszerzői munkássága figyelemreméltó. Számos műve került bemutatásra Szegeden és Budapesten. Kompozíciói népdalfeldolgozások, szóló és kórusművek, a Csodafurulya c. népi játék vegyeskarra és népi zenekarra (A művek lelőhelye sajnos nagy részben ismeretlen és fellelhetőségük további kutatómunkát igényel). Gyakran felhangzik azonban Móra Ferenc Altatójára írt bensőséges kórusműve, az Altató, amelyet lányának Andreának ajánlott, emellett a karácsonyi alkalomra íródott „Örüljetek, örvendjetek” c. kórusmű ciklus. Az Altatót műsorán tartja a Szeghy Endre Pedagógus Női Kar (karnagy dr. Dohány Gabriella). Az Örüljetek, örvendjetek című kórusmű ciklus karácsonyi témát dolgozott fel így, gyakran hallani ebben az időszakban a szegedi DÓM Kórus előadásában (karnagy dr. Varjasi Gyula). Szeghy Endre 1961-ben ment nyugdíjba. Hosszú betegség után 1972-ben halt meg.

Szeghy tanári munkája alatt a főiskola több szervezeti változáson ment keresztül a szakcsoport tanszékké változott. Kezdetben Szeghy valamennyi tantárgyat maga tanított. Később óraadók és kinevezett tanárok segítették a munkáját.

„A dr. Szeghy Endre vezette tanszék tanárai 1961-ben dr. Faludy Béla-vezető főiskolai tanár, dr. Káldor János zenetörténész, főiskolai docens, Szendrei Imre zongoraművész, főiskolai adjunktus, Péter Józsefné Frank Klára zongoraművész, főiskolai docens, Varga Ferenc zenetörténész, főiskolai adjunktus, Erdős János karvezető, főiskolai adjunktus, Kovács Gabriella énekművész, főiskolai tanársegéd Mészáros Emma zongoraművész főiskolai tanársegéd voltak” (Dombi & Szabady, 1999:359).

Megállapíthatjuk, hogy egy jól kvalifikált, erős tanszéket hozott létre Szeghy az évek során. A feladatok is jobban eloszlottak. Az 1960-as Főiskolai Évkönyv szerint Szeghy zeneelméletet tanított valamennyi évfolyamon és partitúraolvasást a második, harmadik évfolyamban. Speciálkollégiumot tartott a második, harmadik évfolyam számára a zeneszerzés alapjai c. tantárgyból.

Szeghy az iskolai munkája mellett szívén viselte a tanártovábbképzéseket. A következőben az 1934. január 11-én „A polgári iskolai énektanítás vizsgálata az ismeretszerzés érzelmi és akarati mozzanatok szemszögéből” (Szeghy, 1934) tartott előadását foglaljuk össze, amelyet a főiskola gyakorló iskolája módszertani értekezletén hangzott el. Az előadásból készült tanulmányt a Cselekvés iskolája módszertani folyóirat 1933/34. 7-8. száma közölte. Az előadás a következő területeket érintette: az ismeretszerzést, az érzelmi, az akarati nevelést és a többszólamú éneklés jelentőségét az iskolai énektanításban.

Előadását Sztankó Béla idézetével kezdte „A művészetek közül a művészet főelemét alkotó érzés kifejezésére a zene a legalkalmasabb, a zene területén pedig az énekléshez van birtokunkban a legtermészetesebb eszköz: nyilvánvaló, hogy a fejlettebb kultúra az ének kultuszát is jelenti.” Majd a görögökre utalt „nem lehet lelkileg művelt az, ki énekhez, zenéhez nem ért” (Szeghy, 1934:1). Az énektanárok legfőbb feladatát abban határozta meg, „hogy felrázzák a lelki nemtörődömségből az emberiség egész rétegeit” (Szeghy, 1934:2). „A gyermek érzelmi világán alapuló hangulatkeltés nélkül nincsen jó tanítás” (Szeghy, 1934:2).

Itt van tehát az énektanárok másik feladata Sztankót idézve „Ehhez természetesen a gyermek iránt való bensőséges meleg szeretet, sokszor a türelmet erősen próbára tevő pedagógiai tapintat és sok fáradozás kell: de jutalmunkat fogjuk találni abban a tudatban, hogy képessé tettünk olyanokat is a gyermeki öröm és

kedély együttes nyilvánítására, kik egyébként a mellőztetés kínos érzelmét oly sokszor kénytelenek lettek volna átszenvedni” (Szeghy, 1934:2).

Nagyon fontos a helyes módszerek alkalmazása. Majd áttekintette az énektanítás történetét. Utalt arra, hogy amint a tudomány és technika fejlődik, így a pedagógiában sem szabad megállni. Követni kell a gyermeklélek képességeinek fejlődését. Rávilágított a polgári iskolai énektanítás céljára, amely *„szöveg és zene szempontjából értékes magyar dalok éneklése, melyek útján a növendék ösztönzést érez arra, hogy ott, ahol a lélekneumesítő és a lelket egybeforrasztó magyar dal felhangzik, egyéni képessége szerint abban közreműködjék, vagy legalább az éneklőkkel együtt érezzen. A polgári iskolában elérhető fokmértéke az, hogy a tanulók egyszerű dalokat hangjegy szerint önerejükől el tudjanak énekelni*” (Szeghy, 1934:4).

Kitért a memóriafejlesztésre, azt ezt segítő többoldalú szemléltetésre, az előre kidolgozott ismétlésék gyakoriságára, az asszociációk alkalmazására, Hangsúlyozta a tanulók öntevékenységének fontosságát. Tudásuk ellenőrzését: *„egy nagyobb metodikai egységek bevégezése után összefoglaltassanak és eredményükről a tanulók számot adjanak*”. Beszért a daltanítás szisztematikus és analitikus eljárásáról. Az ismeretszerzéssel kapcsolatosan az énektanítás érzelmi mozzanataira hívta fel a figyelmet. *„Következő célja az énektanároknak, hogy minél több magyar népdalt tanítsanak meg*”. Kodályra utalt *„a mi kösziklánk nem lehet más, mint az ősi magyar dallam*” (Szeghy, 1934:8). *„Ha ilyen szellemben nevelt ifjak kerülnek ki az iskolából, akkor valószínűleg nem az ízléstelen dalok fogják szórakoztatni, hanem dallamköltészetünk kiapadhatatlan tiszta forrásaiból kiáradt igaz énekek*” (Szeghy, 1934:8). Ezzel párhuzamosan az iskolán kívüli népoktatás fontos szerepére is utalt.

Az érzelmi hatások szerepét látta az iskolai énektanítás legfontosabb feladatának. *„A lelki műveltség egyik megnyilatkozása a való zenei szép iránt való érzék. De milyen jó látnunk, amikor a gyermek ízlése, kedélye hogy úgy mondjam dalról, dalra fokozatosan finomodik*” (Szeghy, 1934:9). Fontos szerepet szánt a dallamok dinamikai árnyaltságára, a tanár szép bemutató éneklésének.

Az éneknek az érzelmekre való hatása mellett az akarati nevelésben is jelentékeny szerepe van, segít az önfegyelmzésben. Szeghy professzor az előadás befejezésekként utalt a többszólamú ének fontosságára, a kánonéneklés jelentőségére az iskolai énektanításban. Rávilágított arra, ha a tanár új többszólamú éneket akar tanítani, *„akkor a partitúrát minden oldalról meg kell vizsgálni és nemcsak hangszeren kell tudni lejátszani, hanem énekelve és belső hallással követve*”. Végezetül Kodály Gyermekkaraira hívta fel a kollégák figyelmét (Szeghy, 1934:10). Szeghy előadása ma is korszerűnek tekinthető.

Szeghy főiskolai karének órákra egykori tanítványa Fekete Amália következőkként emlékezett vissza: *„Szeghy professzor úr az énekkari művek betanításakor, vagy az előadásokon olyan szakmai szeretettel, olyan hőfokon tudott ránk hatni, hogy csak azt csináltuk, amit ő sugárzott felénk. Karnagyi technikája, a mozdulatok, a kézrajza sallangmentesek, egyszerű, világos, érthető, ugyanakkor szuggesztív mozdulatok voltak. Valamennyien, akik tanítványai lehettünk munkánk folyamán is elmondhattuk: Köszönjük!*” (Papp, 2013:44)

Az általa tanított tantárgyak révén tanítványai közül országosan elismert szakemberek kerültek ki. A népzene iránti szeretetét Monoki Lajos folytatta, aki később a Tanszék tanszékvezetője volt és generációk sorának adta tovább a legszebb népdalokat.

A pedagógiai hatások sokszor jóval később jelentkeznek. Szeghy „Daloló ifjúság” címmel népdalkört is szervezett, hetenként jöttek össze az éneklés örömeért. Egykori énekese Péter László emeritus professzor 2016-ban szeretné felújítani Szeghynek ezt a kezdeményezését. Szeghy népdalgyűjteményének kiadása a Szeghy iránti tiszteletadás mellett az értékes Szeged környéki népzenei anyag továbbadását jelenti az utókornak.

A kóruskultúra révén Szeghy nagy szaktekintélynek örvendő polgári iskolai tanárokat képzett. Többek között megemlíthetjük Erdős János karnagy, dr. Mihálka György karnagy, Sinkó Györgyné, Baranyi Albertné, Kalmár Ferencné ének tanár karnagyokat. akik Szegeden nagy létszámú, tisztán éneklő, a zenei kifejezést szem előtt tartó, minőségi kórusokat hoztak létre és sok élményt adtak a gyermekeknek.

Szeghy kórusrepertoárjában értékes művek szerepeltek: a régi mesterek Josquin, Lassus, Palestrina, Bach, Gebharti, Mozart művei mellett Bartók, Kodály, Bárdos, Bartók művek szerepeltek. Emellett megszólaltatta Farkas, Gárdonyi, Halmos, Kadosa, Lajtha, Maros, Mihály, Molnár, Rezessy, Sárközi, Szabó Ferenc, Szöllősy A, Vásárhelyi Z, Veress Sándor műveit is. A Szeghy által bemutatott Kodály művek többek között a (Tantum ergo Öregek, Jézus és a kufárok, Mátrai képek, Molnár Anna, A Magyarokhoz, Norvég lányok, A székelyekhez, Ének szent István királyhoz, Esti dal, Psalmus Hungaricus, Biciniumok, Katalinka, Köszöntő, Villó, Túrót eszik a cigány). (Dombi, 2009:51) E művek előadása igen magas színvonalú volt, melyet a zeneszerző és a kritikusok is a legmagasabb minőségnek tekintettek. Ezekkel a hangversenyekkel Szeghy a zenei élményen keresztül hozta közel a Kodály művészetét tanítványaihoz s a hallgatóságához.

Kodály Szeghynek ajánlotta az Intermezzo vegyeskari változatát. Bárdos a Szeged felől c kórusművét. A tanítványok hálája jeléül 1998-ban a Szegedi Pedagógus Női Kar dr. Mihálka György ösztönzésére felvette Szeghy Endre nevét.

A módszertani ismereteket Fekete Amália példamutatóan vitte tovább, szakfelügyelőként számos tanácsot adva kollégáinak. Szeghy idejét nem kímélve többször látogatott meg általános iskolai kórusokat, segített a problémák megoldásában, ezt a példát követte tanítványa is.

Szeghy tudományos kutatása mérföldkő volt a magyar zenei képességvizsgálatok történetében. Először végzett kutatásokat polgári iskolai tanulók körében. Hatására fellendültek a hazai zenepedagógiai, zenepszichológiai kutatások.

Szendrei Imre (1926-1983) Szendrei Imre kétszeres Liszt-díjas zongoraművész, s a Varsói Chopin - verseny díjazottja. Még Szeghy Endre tanszékvezetése alatt került Szegedre Szendrei Imre. Muzsikusként származott és zenei tanulmányait is igen korán kezdte. Rövid életrajzi bemutatás után térünk rá pedagógiai nézeteire és művészetének repertoárjára. Szendrei Imre életrajzát e sorok írója kutatta és ezek alapján térünk ki rá (Dombiné-Kemény, 1999).

Szendrei Imre 1926. július 6-án született Kalocsán. Édesapja idősb Szendrei Imre orgonaművész, 1920-1955-ig a Kalocsai Tanítóképző Intézet ének-zenetanára, számos orgonamű szerzője. Szaktanári és karnagydiplomát Regensburgban kapott. Generációk sorát nevelte a zene szeretetére. Édesanyja Kleiner Jolán, aki fő feladatának gyermekei nevelését tartotta. Jolán, Valéria, Imre zeneközelségben nőttek fel. Szendrei Imre első zongoratanára édesapja volt, majd a Hollandiából érkező Wilhelmus Henrik oktatta. A család mindig nagy gondot fordított a Imre gyakorlásra, így 14 éves korára komoly repertoárra tett szert. Ekkor játszotta már Chopin: A-dúr polonézét és Liszt: E-dúr Paganini etűdjét. A Zeneakadémián Szegedi Ernő növendéke volt. A Liszt Ferenc Társaság által meghirdetett pályázaton 1948. december elsején I. helyen végzett. Műsorán Liszt: Petrarca szonettje és Verdi-Liszt:

Rigoletto parafrázisa hangzott el. Nagyigényű műsorokkal lépett pódiumra. Példaként említhetjük a következő hangversenyt, az 1958. május 10-i zeneakadémiai koncert műsora: Liszt: B.A.C.H. fantázia és fuga, Csajkovszkij: Téma variációkkal, Chopin: h-moll Scherzo, Smetana 2 tánc, Rachmaninov: Esz-dúr etűd, Szkrjabin: Desz-Dúr Terc etűd, Balakirev: Keleti fantázia. 1949-ben a Varsói Chopin Nemzetközi Zongoraverseny díjazottja volt, a legszebben megszólaltatott Fisz-dúr Impromptu előadásáért. Egykor zeneakadémiai tanára Szegedi Ernő visszaemlékezése szerint „Elsősorban Lisztnek volt hivatott tolmácsolója, de ugyanakkor Chopin-kultusz őrzője, ébresztője, emellett érdeklődött a Bartók, Kodály művészete iránt is.

A szegedi Tanárképző Főiskola Ének-zene Tanszékén 1955-1969-ig tanított adjunktusi beosztásban. Utazó tanár volt. Minden héten 2 napot tartózkodott a főiskolán. Óráit pénteken és szombaton tartotta. Mindig nagy megbecsülésben részesült. A tanítás mellett is napi 6 órát gyakorolt.

A zongoraórák jellemzői, módszerei. Növendékei visszaemlékezései és „A modern zongoraoktatás jellemzői” című .kéziratából vonunk le következtetéseket. Máté Anikó egykori tanítványa visszaemlékezése szerint: „Órái nagyon nyugodt légkörben teltek. A darabokat végighallgatta és azután beszélték meg a problémákat.” Szendrei Imrét a zenei problémák megoldása érdekelt és mindig a legjobb megoldást kereste. Jól alkalmazkodott, igen megértő volt tanítványai iránt, akiket nagy türelemmel oktatott. Növendékeit szerepeltetni is kiállította főiskolai ünnepeken.

Szendrei Imre zongorapedagógiai módszereit az előzetes gyakorlati tapasztalatait összegezve alakította ki. *„Mai szemmel is igen elismerem első tanáromnak a tanítási módszerét elsősorban abban, - amint akkori kottáimba visszalapozgatva látom -, hogy gondosan beírt igen kitűnő ujjrenddel segítette elő a darabok megtanulását, amely a legmagasabb fokon is használatos és egyben legfontosabb előfeltétele a szép billentésnek. Továbbá a helyes pedálhasználatot, amely ritka esetben megy simán a 2-3 éve tanulóknak. Zeneiskolájában példás közösségi szellemet honosított meg, amely az évenként kétszeri vizsgaelőadásokon is megmutatkozott. A gyermekkori pódiumi szerepeltetések egyébként nem mellőzhetők a továbbfejlődésre, mert már itt kell megszoknia a közönség előtti magatartást, s már ekkor kell a lélekbe vésődni, hogy őt sokan hallgatják, tehát nyújtania kell valamit, ami egyúttal a szorgalmat is a legnemesebb eszközzel fokozza. Tanítási módszerének még igen dicséretes pontja -, amit általában vidéken sajnos el szoktak hanyagolni - a gyakorlati tanítás mellett az elméleti oktatást. Bár ő sem minden esetben forszírozta, de a tehetségesebbek előrehaladását ez igen előnyösen növelte. Ebből következik, ami igen nagy fontosságú, hogy már a kezdő fokon lévő zongorázó ne csak az ujjait mozgassa, hanem gondolkozzék is mellette”* (Szendrei, 1949:31-32).

„A modern pedagógia szempontjából fontosnak tartom, hogy a növendéket már idejekorán ráneveljük arra a felelősségérzetre, amivel adottságai folytán a köznek tartozik. Fel kell világosítani a növendéket afelől, hogy nemcsak magának, de a köznek is árt, ha nem teljesíti tehetsége maximumát. Ennek az elvnek a megvalósítására korlátlan lehetőség nyílik az intézményes tanításnál” (Szendrei, 1949:35).

„Ez úgy lehet célravezető, ha körültekintő tantervet készítünk. Erre vonatkozólag úgy válogatjuk össze a darabokat, hogy ne csak a pillanatnyi technikai és művészi fejlettségnek feleljen meg, hanem minél szélesebb körű irodalomismerettel szolgáljon, ami egyben a stílusérzéklet is mindenkor a legjobban fejleszti” (Szendrei, 1949:34).

Szendrei Imre zongorapedagógiai módszere ma is figyelemreméltó. Összegezve megállapíthatjuk, hogy fontosnak tartotta a zenei kifejezés legjobb megoldásaira való

törekvést, a helyes ujjrend kialakítását, a darabok elméleti háttérének megvilágítását, a szereplésre való felkészítést, a stressz mentes zongoraórákat. A zenei és a technikai hiányosságok csiszolását, melyet véleménye szerint legeredményesebben Liszt, Chopin, Bartók műveinek helyes tolmácsolásán keresztül érhetünk el. A hallgatók általános műveltségünk gyarapítását. A hallgatók egymás előtti játékának ösztönzését. A hallgatók felelősségérzetének kialakítását.

Szendrei Imre Szegedi zenei életbe aktívan bekapcsolódott. A megjelent meghívók, kritikák alapján gyűjtöttük össze az erre való utalásokat. Hangversenyeit a következők szerint csoportosíthatjuk: Főiskolai hangversenyek, Filharmóniai hangversenyek, Ünnepi alkalmakhoz, megemlékezéshez kapcsolódó fellépések, Jótékonyági hangversenyek, Béke hangverseny, Bizonyos témakörökhöz kapcsolódó hangversenyek, Daloló természet.

Repertoárja felölelte a zongorairodalom legnagyobb alkotásait. Nevéhez fűződik Bartók: II. zongoraversenyének Liszt: Esz-dúr zongoraversenyének, Csajkovszkij b-moll zongoraversenyének előadása. 1967-ben Kodály Zoltán halála évében Emlékhangversenyt tartott a főiskola: ahol a 7 zongoradarab, a Meditáció, a Marosszéki táncok c. műveket adta elő tanárára emlékezve. Minden évben nagy műsorral állt a közönség elé. Liszt, Chopin, Bartók, Sosztakovics, Prokofjev nagy művei mellett több mű ősbemutatója vagy szegedi bemutatója fűződik nevéhez. Így Frank Oszkár: Preludium és fuga, Kardos István 4 Preludium, Bozay: Zongora concertino, Taktakivili: Poéma, Dohnányi: esz-moll rapszódia, Gárdonyi Zoltán: Szonáta, Járdányi Pál: Szonáta, Kadosa Pál: II. Szonáta, Lendvay: Concertino (Dombi, 2009:52).

A korabeli kritikák elismerően nyilatkoztak Szendrei Imre játékaról. "A zenés szerdák előadásán Liszt: *Esti harmóniák c. zongoradarabját játszotta. A hatásos szám rendkívül precíz előadása vastapsot aratott.*" (Az éjszaka zenéje, a zenés szerdák harmadik hangversenyei Délmagyarország 1959. okt. 7.) "*Kivételesen szép zenei élményben volt részük azoknak, akik péntek este részt vettek a tanárképző főiskola dísztermében rendezett hangversenyen: Szendrei Imre ihlette zongorajátékát hallhatták. A kétszeres Liszt-Chopin; VIT-díjas zongoraművész hatalmas, szinte egy zongorista egész életművének reprezentálására alkalmas műsort állított össze erre a Vietnám szabadságharcának javára rendezett nemes célú koncertre: Az igényes összeállítás magas színvonalától semmivel sem maradt el a gondolatgazdag előadás.*" (Szendrei Imre koncertje Délmagyarország 1966. V. 22.) "*Az előadók sorában a kitűnő Szendrei Imrét illeti teljes elismerés*" (Zeneszerző-est a tanárképző főiskolán Délmagyarország 1967. ápr. 14.).

Megállapíthatjuk, hogy Szendrei Imre a Pedagógiai Főiskolán eltöltött évei alatt a főiskolán rendkívül gazdag hangversenyélet volt. A zenés szerdák sorozat arra utal, hogy a hangversenyek időpontja konkrét naphoz kötődött. Egyszerű, de igényes meghívókat készítettek, ahonnan évek múltán is tanulmányoztattunk néhány programot. Felleltünk egy négy nyelvű meghívót, amely a szervezés igényességére vall. Különböző tematikákhoz kapcsolódóan is rendeztek hangversenyt. Az újságban megjelent kritikák azt tanúsítják, hogy a koncerteket érdeklődés övezte és nagy sikerük volt.

Egykor Szegedi Ernő zongoratanár megbetegedett a Zeneakadémián. Szendrei Imre helyettesítette mesterét, így Frank Oszkár óráját is. Szendrei végighallgatta a Bach egyik Wkl. Preludium és fugáját és az órát lelkiismeretesen megtartotta. Évek múlva a szegedi főiskolán kollégák lettek. Szendrei I. már itt tanított, amikor Frank Oszkár idekerült. Egyszer azt mondta, hogy ő már régen ismeri, mivel a Zeneakadémián helyettesítette a zongoraórákat és emlékszik rá. Ő akkor megjegyezte

magának, hogy ebből a fiúból még lesz valaki. És valóban igaza lett Frank Oszkárnak, a kiváló zeneelmélet tanár, pedagógus és igen melegszívű kollégának. Szendrei Imre emlékezetét Barta András domborműve őrzi, melyet dr. Huszka László főiskolai tanár ajándékozott 2005-ben a tanszéknek. Szendrei Imre halála után dr. Huszka Lászlóné Szendrei Valéria Alapítvány hozott létre a tehetséges gyerekek segítésére. A Szendrei Alapítvány a Kalocsai Liszt Ferenc Alapfokú Művészeti Intézménnyel közösen évenként megszervezte a Bács- Kiskun megyei Zongoristák Találkozóját”. Az itt Kiváló Nívódíjat kapott hallgatók közül többen a zenei pályát választották. Szendrei Imre pályáját „A két Szendrei emlékkönyve” c kötet mutatja be részletesen (Dombiné-Kemény,1999).

Dr. Mihálka György (1924-2008) Professzor Magister Emeritus főiskolai tanár Fasang-díjas karnagy, pedagógus, népzene kutató, zeneszerző, az Országos Pedagógus Kórusok Tanácsának Tagja. Mihálka tanár úr osztályfőnököm volt a Tömörkény Gimnáziumban 1963-67-ig.

1973-tól kollégák voltunk a tanárképző főiskolán. 1999-től a Pedagógus Nőikar zongorakísérőjeként megcsodálhattam karnagyi munkáját. Zenei tanulmányait neves tanárok irányították. Bolvári Zoltán, Belle Ferenc, Szeghy Endre, Bárdos Lajos, Párkai István, Vaszy Viktor inspirációjára korán közel került a kortárszenei művekhez. A főiskolai kamarakórus és a Kodály kórus tagjaként is számos új zenei impulzust kapott. Szeghy Endre révén ismerte meg személyesen Kodály Zoltánt és Bárdos Lajost. Kodály üzenetére szervezte meg 1958-ban a Szakszervezetek Általános Munkaskórusát. Mihálka György ars poétikája Kodály, Bárdos, Szeghy, örökösöként, útmutatásai folytatatójaként megvalósítani azokat a kívánalmakat, amelyeket a mesterek előírtak számára.

Repertoárját: Bach, Brahms, Mendelssohn, Kodály művek előadása alkotta (pld. Molnár Anna, Öregek, Jézus és a kufárok , Szabadság himnusza, A magyarokhoz, Székely keserves, Békesség óhajtás, Este, Norvég lányok, Angyalok és pásztorok, Pünkösdlő, Hegyi éjszakák Egyetem,begyetem, Túrót eszik a cigány, Fancy) (Dombi, 2009:52).

Mihálka György 1973-ban került az Ének –zene Tanszékre, ezzel párhuzamosan még rövid ideig vezette a Tömörkény István Gimnázium Leánykarát is. Együttesével 1974-ben egy országos kórusversenyen 465 résztvevő közül bejutott a döntőbe és Nagydíjat kapott, amelyet lemezfelvétel őrizz Farkas Ferenc: Tillió-lió, Vásárhelyi Zoltán: II. Népdalszvit előadásával. Jelentős repertoár bővülést jelentett Bartók mind a 27 egyneműkari művének és a 4 szlovák népdal megszólaltatása. Mihálka György kórusai fő pillére a Juhász Gyula Tanárképző Főiskola I. számú Nőikara volt, emellett több kórust is vezetett és így vált lehetővé, hogy a Bartók művek egyszerre, egyetlen koncert keretében hangozzanak fel. Ezt a nagy műsort Szegeden a Tisza Szállóban, Makón és Hódmezővásárhelyen is bemutatta. Minden művet partitúra nélkül vezényelt. Bárdos Lajos kórusműveit rendszeresen a repertoáron tartotta 1961-ben megszervezte Bárdos szerzői estjét Szegeden. Bárdos Lajos Mihálka György levelezését Péter László jelentette meg a 80. születésnapra. Mihálka Györgynek ajánlott művek: Karai József: Virágsirató, Hajdú Mihály: Két leánykar Györe Sándor verseire, Petrovics Emil: Nem jön senki (Dombi, 2009:53).

Mintegy 30 nemzetközi versenyen is mindig repertoárján tartott kortárszenei műveket. Kórusai előadásában elhangzott többek között: Farkas: Biztatás c. kánonja, Hajdútánc, Gyöngyöri gyöngy, Harmath Artur: Mátyás anyja, Bárdos: Magos a rutafa, Hajdú: Fonóházi dal, Vaszy: Ki zene vagy, Madárkák üde éneke, Az vagy nekem, Vántus: Tűz te gyönyörű, Bánat, Kocsár Miklós: Ó havas erdő némasága, Missa in A, Balassa: Nyári éj, Bozay: 6 leánykar, Hajdú: Két párosító, Ligeti:

Lakodalmas, Karai: Estéli nótázás, Vavrinecz: Széles a Balaton, Dobray : Ereszkedik le a felhő, Fasang Árpád: Népdalfeldolgozás, Tormis: Őszi képek, Suchoň: Ördög bujjék (Dombi, 2009:53).

Dr. Mihálka György (1997) arc poétikája visszaemlékezésében olvasható: *„Örömet szerezni a közös énekléssel mind az énekeseknek, mind a hallgatóknak. Nem a vezénylő karmester a fontos, hanem a mű, amelyet vezényel. Úgy kell irányítania, hogy egy nagy körforgás induljon meg a teremben. A mozdulataival elindítja az éneklést, a kórus átveszi azt a delejes áramlatot, amely a karmesternek a szívéből, vállából, kezéből, egész testéből árad, s nem utolsó sorban a szeméből, azután átragad az énekesekre, akik átforrósítják az énekesekkel együtt a közönséget. A körbejáró delejes áram, amelyet szuggesztiónak is szoktak nevezni átjárja az egész közösséget, és a közös gondolatban, közös zenélésben együtt van az egész hallgatóság”* (Mihálka, 1997:111).

„Az nagyon fontos, hogy a zene mindenkire hasson, mert nem lehet úgy dirigálni, úgy énekelni, hogy ne legyen kapcsolat a hallgatóság a zene és az énekesek között. A zene szeretete is ilyen Hát azért, mert azt mondotta Kodály: „Kötelessége mindenkinek a saját tehetségét kiművelnie a legmagasabb fokig, de kötelessége az embertársait segíteni mindabban az élményben, melyet az éneklés jelent” (Mihálka, 1997:111).

Tanári munkáját a szigor, fegyelem és következetesség jellemezte. Sokoldalú tanár volt. Tekintettel arra, hogy történelem szakos diplomája is volt, hangsúlyt helyezett a darabok történelmi háttérének megvilágítására is. Egykori tanárai Szeghy Endre, Vaszy Viktor és Párkai István útmutatásait is továbbadta. A karvezető órán mindig bemutatta a vezénylendő művet. A koncert fellépések előtt pedig meg tudta tartani az arányokat a pld gondolok itt a kóruskoncertek előtti beéneklésre. A kórusfellépésre szisztematikusan készült. A próbák nagy részén azt mondta technikai próba és ilyenkor végigvették az egész koncertrepertoárt. Nehéz művek esetében egy darabot próbált heteken keresztül. Hihetetlen jó légkört teremtett az ars poétikájának megfelelően. Tanítványai bízott sok egyéni feladattal látta el őket. Az utolsó tanítási évében a karvezető osztály valamennyi hallgatóját elvitte Németországba, ahol több hangversenyen is bemutatkoztak. Mindig igényes és nehéz műveket tanított. A hallgatók a reneszánsz repertoártól kezdve a romantikus alkotások pld: Brahms kórusművek mellett Bartók, Kodály és a XX. század neve zeneszerzőinek műveit is vezényelték. Hallgatóit nagy önállóságra nevelte. Tudományos kutatómunkája többretű. A szegedi táj népzeneje c. doktori értekezése hiánypótló munka. A tanításhoz kapcsolódott a Karvezetés IV. jegyzete, melynek alcíme kórustörténet és a kórusérettel kapcsolatos elvi és gyakorlati útmutatók (Mihálka, 1986).

Mihálka György zeneszerzőként is bemutatkozott. Zenekarra és énekkarra írt műve a Szegedi kantáta, és az Európa kantáta/ Korál. E művek közül többször felhangzott a „Szegedi kantáta” A nagyszabású kórusra tenor szólóra és zenekarra írt mű szövegét is dr. Mihálka György írta Szeged történelmének fontos fordulót felidézve. A mű bemutatója a Tisza szállóban volt Várady Zoltán karnagy vezényletével, Szabó Miklós tenorszólójával, a Szegedi Szimfonikus Zenekar a Tömörkény István Leánykar közreműködésével. Utoljára 2004-ben hangzott el az Európa Kantáta Koráljának bemutatója mellett Szegedi Nemzeti Színházban Gyüdi Sándor Liszt –díjas karnagy vezényletével Kóbor Tamás tenorszólójával és a Szeged Város Kórus Egyesülete előadásában (Dombi, 2009:54).

Összefoglalva megállapíthatjuk, hogy sok változás történt a tanszék életében a 85 év alatt. Amíg Szeghy Endrének a szakcsoport, a tanszék megszervezése mellett

valamennyi tantárgyat is tanítani kellett, addig Szendrei Imre a zongoratanításnak szentelhette idejét, Mihálka György a karvezetés tanításnak és a I. számú Női kar irányításának. Mindhárom pedagógus különféle módszertani útmutatókkal látta el növendékeit. Közös ebben, hogy bár más más tantárgyakról volt szó nagyon határozott útmutatót adtak. Mindhármukban közös a hallgatók érzelmi és akarati nevelésének fejlesztése. A hallgatók partnerként kezelése, önállóságra nevelése, különböző feladatok adása és megoldása révén. A határozott elképzelések megvalósításának támogatása. A pedagógusok által alkalmazott módszerek ma is érvényesek. A tanítás magas hőfokon zajlott, ezért a hatásuk még hosszú idő után is érezhető. A tanított anyag korszerű volt, követte a legújabb zenepedagógiai műveket is. Mindhárom pedagógus fontosnak tartotta mind a tudományos, mind a művészi munka magas szintű művelését. Bizonyítják ezt az országos és nemzetközi eredmények. Művészi repertoárjuk igen gazdag volt. Az első tanszékvezető Szeghy Endre szem előtt tartotta Kodály, Bárdos művek tanítását. E művek értékét és szeretetét beletáplálta tanítványaiba, akik ezt hagyományt továbbvitték és továbbadták az utókornak. Mihálka György folytatta mesterének útmutatásait Kodály, Bárdos művek mellett Bartók és a kortársak nagy szerepet kaptak a repertoárjában. Az utókor hálás elődeinek és a hagyományok tisztelete is ezt jelképezi.

Irodalomjegyzék

- Dombi Józsefné, & Szabady Józsefné (1999). *Készségtudományi tanszékek Ének –zene tanszék*. In Pirtik József (szerk.), *Szegedi Tanárképző Főiskola 1873-1998 Tanszéktörténet*. Szeged: Hungaria.
- Dombiné Kemény Erzsébet (1999). *A két Szendrei emlékkönyve*. Szeged: Szendrei Alapítvány.
- Dombi Józsefné (2009). A kortárszene megjelenése Szeghy Endre, Szendrei Imre és Mihálka György művészetében. In *80 év a zenepedagógiai szolgálatában. Tanulmánykötet* (pp. 48-54). Szeged: SZTE JGYTF Ének-zene Tanszék.
- Dombi Józsefné (2015). A kortárszene megismertetésének új lehetőségei az ének. zene tanszék történetében. In Torgyik Judit (szerk.), *Százarcú pedagógia* (pp. 61-69). Komárno: International Research Institute.
- Biczók Ferenc (1972). A magyar kóruséneklés úttörője. SzeghyEndre emlékezete. *Délmagyarország*, december 30.
- Maderspach Katalin, & Majzik István (szerk.) (1998). *Repülj madár. Szeghy Endre népdalgyűjtemény*. Szeged: Bába és Társa Kft.
- Mihálka György (1986). *Karvezetés IV*. Budapest: Tankönyvkiadó.
- Mihálka György (1997). *Curriculum vitae*. In Pitrik József (szerk.), *Magister Emeritus 1994-1997*. Szeged: JGYTF Kiadó.
- Papp Györgyné (szerk.) (2013). *A szegedi kórusélet 150 éve 1863-2013*. Szeged: Szeged Megyei Jogú Város Önkormányzata.
- Péter László (1982). *Kodály Szegeden*. Szeged: Somogyi Könyvtár.
- Péter László (1972). Szeghy Endre 1898-1972. *Ethnographia*, 83, 550-552.
- Szeghy Endre (1934). A polgári iskolai énektanítás vizsgálata az ismeretszerzés érzelmi és akarati mozzanatok szemszögéből. In *Cselekvés Iskolája*, 34, 7-8.
- Szendrei Imre (1949). A modern zongorapedagógia művészi és mechanikai problémái. In Dombiné Kemény Erzsébet (szerk.), *A két Szendrei emlékkönyve*. Szeged: Szendrei Alapítvány.
- Szögi Endre (1940). *A zenei képesség és tehetség elemzése*. Közlemények a Szegedi Ferenc József Tudományegyetem Pedagógiai-Lélektani Intézetéből, 36. Szeged: Ferenc József Tudományegyetem Pedagógiai-Lélektani Intézete.